

Temačna poetika TEŠ

Iz okoljevarstvenega je nastal družinski in hkrati liričen dokumentarec.

FILM

Mesto svetlobe

Režija: Marko Kumer - Murč

Kino Odeon, Izola

✎ Tina Poglajen

O termoelektrarnah smo vajeni poslušati in brati v različnih kontekstih, vendar bi le stežka pričakovali, da so lahko tudi povezovalni člen dokumentarnega filma o štirih intimnih družinskih zgodbah. Mesto svetlobe, dokumentarni film mladega filmskega ustvarjalca **Marka Kumra - Murča**, ki v središče postavi Šoštanj in njegovo termoelektrarno, s tem jasno pokaže, da družbene, politične in okoljske problematike ne obstajajo v vakuumu, temveč ključno vplivajo predvsem na vsakdanje življenje ljudi – četudi je lahko njihov vpliv, ki se lahko razteza čez desetletja, morda včasih manj opazen.

Šoštanj določa zgodba o njegovi termoelektrarni: največji energetski objekt v zgodovini samostojne Slovenije je nastal za vrtočlavo visoko ceno, v oblaku sumov korupcije, kriminalističnih preiskav in prikrivanja resnične cene projekta. V jami, kjer kopljejo premog, je nastalo jezero, ki je danes najgloblje v državi. Zaradi ugrezanja je v petdesetih letih potopilo vas Družmirje, v sedemdesetih pa Škale – s tisočletno cerkvijo, župniščem, pokopališčem, šolo, občinsko zgradbo, trgovino, gostilno, društvenim domom, vrtcem in – kinom.

Kljub temu Mesto svetlobe še zdaleč ni neposredna razprava o potopu ali o okoljski škodi, ki jo povzroča elektrarna. Ta je preprosto dejavnik, ki življenje njegovih prebivalcev določa tudi z onesnaženjem. Mesto svetlobe se obrne v takšne, intimne pripovedi:

k pisatelju, ki skozi nastajajoč roman poskuša razumeti lastno družino in sodobno družbeno resničnost, k podvodnemu gradbeniku, ki se potaplja v jezero in v raziskovanje poskuša vpeljati še svojega sina, k nenavadno ljubeči in razigrani delavski družini na vrhu hriba, ki iz prizora v prizor kljub zdravstvenim težavam osuplja s toplino in čustveno odprtostjo, in nazadnje k uspešni podjetnici, ki je, kot kaže, soodgovorna za dogajanje, povezano s termoelektrarno.

Potopljene vasi, cerkve in pokopališča so bržkone del okoljske katastrofe, a so hkrati grozljivo poetični: skupaj z vami so pod vodo ostali tudi spomini nekdanjih prebivalcev. Mesto svetlobe ima pri slikanju nenavadne dejanskosti Šoštanja izvrsten posluš za tovrstno temačno poetiko. Posnetki meglic nad hribovji in jezerom so sanjavi in melanholični, četudi gre v resnici za dim; vzdušje uspešno soustvarja tudi glasba **Gorana Krmca** v sodelovanju z **Janezom Dovčem**, **Boštjanom Gombačem**, **harfistom Eduardom Raonom** in **Dunyo Tinauer**, ki je sicer ena izmed protagonistk filma.

Marko Kumer - Murč ni le režiser, temveč je tudi komik, videoustvarjalec in umetnik, ki je v Bruslju pred sedežem evropske komisije že pred sedmimi leti postavil umetniško instalacijo, s katero je skupaj s sodelavci hotel opozoriti na onesnaženje, ki ga povzroča šoštanjska termoelektrarna. Vsaj sprva se zdi, da je tudi z Mestom svetlobe hotel posneti predvsem okoljevarstveni film: na problematično preteklost termoelektrarne Šoštanj in na njeno nič bolj optimistično sedanost s statističnimi podatki in razlago ozadja opozori že uvodoma. Vendar mu je vse skupaj, kot kaže, nekoliko ušlo izpod nadzora – in morda je prav tako, saj je poleg okoljevarstvenega nastal intimen družinski in hkrati liričen, topel in subtilen dokumentarni film. ✕